

Yrkande
2022-03-31

Ärende nr: KS 2022-04-06, 4.1

Yrkande angående – Remiss från Justitiedepartementet – Vägar till ett tryggare samhälle (SOU 2021:85).

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen.

1. Ersätta Göteborgs stads svar med följande nedanstående svar.
(gulmarkerade ändringar)

Yrkandet

För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs, utöver ett effektivt brottsbekämpande och förebyggande arbete, även ett rättssäkert stöd och skydd till den som drabbas av brott. Att information, stöd och skydd till brottsutsatta och vittnen fungerar, såväl under rättsprocessen som i övrigt, kan bidra till att minska de negativa konsekvenserna av brottsutsatthet. Det kan också bidra till att ge upprättelse för den som drabbats och öka förtroendet för samhället. Det är i sammanhanget viktigt att den information som lämnas är anpassad till mottagaren och att det stöd och det skydd som erbjuds är relevant. Här är barnperspektivet samt äldre perspektivet viktigt. Hur kan polismyndigheten tillgodose att alla barn, funktionsnedsatta och äldre brottsoffer får till sig och förstår den information som polismyndigheten har att delge? Tilliten och förtroendet både från barnets och den äldres perspektiv till polismyndigheten är av vikt.

Situations- och tillgänglighetsanpassad information är även viktig för personer med bristande språkkunskaper i svenska samt för personer med funktionsnedsättning.

Mot bakgrund av detta bedömer Göteborgs Stad betänkandets förslag som positiva.

Göteborgs Stad vill framföra att det är viktigt att det i de föreslagna åtgärderna finns en god samverkan mellan berörda myndigheter för att nå målen med uppdragen. Det är också angeläget att kommunerna och civilsamhället, som till stor del ansvarar för stöd till brottsoffer, görs delaktiga i arbetet. För att leva upp till barnkonventionens princip om barnets bästa, bör ett brottsofferstödjande arbete alltid göras ur ett barnrättsperspektiv.

Är förövaren en nära anhörig, förekommer de som utövar brotten i skolan och i vardagen? Riskerar barnet att själv att rekryteras med i kriminell verksamhet? Vad blir viktigt för ett barn i bemötandet beroende på ålder och upplevelser?

Dessutom bör det säkerställas att grupper och individer utsatta för hatbrott inkluderas i arbetet. Ytterligare viktiga grupper som bör inkluderas i åtgärderna är anhöriga till

kriminella som också ofta är brottsoffer, samt kriminella själva som i hög grad också utsätts för brott. Utöver detta vill Göteborgs Stad peka på att även vittnen kan utgöra brottsutsatta även om de inte är offer för själva brottet.

Kommitténs förslag att ge Brottsoffermyndigheten ett förstärkt uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap på brottsofferområdet ser Göteborgs Stad positivt på. Att löpande följa upp de insatser till brottsoffer är angeläget för att få en bild av i vilken utsträckning samhället omhändertar behoven.

Mot bakgrund av brottsutsatthetens ojämlika fördelning framstår det som särskilt viktigt att rikta samhällets stöd till de grupper som har störst behov. En kartläggning och analys av vilka som inte nås av samhällets stöd och vilka behov hos de som mottar stöd som inte uppfylls är av vikt för att insatser ska bli effektiva och nå även de allra mest behövande. I kartläggningen av insatser behöver bakomliggande faktorer såsom kön, ålder, ursprung, etnicitet och funktionsförmåga ingå.

Göteborgs Stad vill i sammanhanget påpeka att det är angeläget att se över systemet för skadestånd till brottsutsatta. I dagsläget innefattar inte systemet alla typer av brott vilket kan innebära att den brottsutsatte inte får ekonomisk täckning för sina förluster. Det gäller särskilt personer utsatta för våld i nära relation där en del av våldet kan bestå av ekonomiskt och materiellt våld. Detta kan leda till svåra ekonomiska konsekvenser för våldsutsatta med låga inkomster. Göteborgs Stad bedömer att frågan bör omhändertas inom ramen för uppdraget till Brottsoffermyndigheten.

Betänkandets förslag att ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till den som utsatts för brott och dennes närstående, bedöms som positivt av Göteborgs Stad. Göteborgs Stad instämmer i att det är angeläget med en samlad kunskap om vilket stöd och skydd som kommunerna erbjuder den som utsatts för brott och närstående till brottsutsatta. Det är viktigt att stödet är tillgängligt för alla som har behov av det, även för grupper som idag sällan nås. Göteborgs Stad ser positivt på uppdraget till Socialstyrelsen att ta fram en vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödande arbetet och vill påpeka att det är angeläget att vägledningen inkluderar det uppsökande arbetet.

Göteborgs Stad bedömer även kommitténs förslag att Polismyndigheten får i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för dem att lämna relevant information till brottsutsatta, som positivt och viktigt. Göteborgs Stad vill påpeka att det också är angeläget att säkerställa att informationen är uppfattad av mottagaren. Det kan vara nödvändigt att information ges vid mer än ett tillfälle eftersom det är vanligt att brottsutsatta inte är mottagliga för information i det akuta skedet. Det är också önskvärt att Polismyndigheten kompletterar den generella informationen med lokalt anpassad information om vilket stöd som finns i kommunen. Under covid-19-pandemin har det framkommit stora skillnader i kommuners arbetssätt utefter kommunernas storlek, för att nå ut med information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Stöd till brottsoffer ska även inkludera tydlig vägledning och upplysning till de personer som i vissa situationer står som både brottsoffer och förövare, exempelvis vid hedersrelaterade brott.

Göteborgs Stad ser också positivt på betänkandets förslag att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att förmedla uppgifter om brottsutsatta.

Förbättrade förutsättningar att nå brottsutsatta i Göteborg skulle underlätta för stadens brottsofferverksamhet.

För Göteborgs kommunstyrelse

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-02-24

Diarienummer 1496/21

Handläggare

Helena Österlind, Jeanette Stål, Lisa Jacobson Flöhr

Telefon: 031-368 03 59

E-post: helena.osterlind@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Justitiedepartementet - Vägar till ett tryggare samhälle (SOU 2021:85)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen av betänkandet Vägar till ett tryggare samhälle, i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Göteborgs Stad har 2021-12-10 erhållit rubricerat betänkande på remiss. Yttrandet ska vara Justitiedepartementet tillhanda senast 2022-04-06. I betänkandet föreslås ett antal uppdrag för att förbättra arbetet riktat till brottsoffer. Uppdragen föreslås ges till Brottsoffermyndigheten, Socialstyrelsen och Polismyndigheten. Kommunerna berörs indirekt av uppdragen men föreslås inte få några egna uppdrag inom ramen för betänkandet.

För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs, utöver ett effektivt brottsbekämpande och förebyggande arbete, även ett rättssäkert stöd och skydd till den som drabbas av brott. Att information, stöd och skydd till brottsutsatta och vittnen fungerar, såväl under rättsprocessen som i övrigt, kan bidra till att minska de negativa konsekvenserna av brottsutsatthet. Det kan också bidra till att ge upprättelse för den som drabbats och öka förtroendet för samhället. Det är i sammanhanget viktigt att den information som lämnas är anpassad till mottagaren och att det stöd och det skydd som erbjuds är relevant. Mot bakgrund av detta bedömer stadsledningskontoret betänkandets förslag som positiva men i förslaget till yttrande lämnas ett antal medskick i det fortsatta arbetet med uppdragen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Våld i nära relation leder i många fall också till ekonomiska konsekvenser, såväl för den enskilde som för samhället. Personer som drabbas av våld i nära relation löper en större risk att behöva ekonomiskt bistånd och risken kvarstår många år efter att våldet har upphört. Ekonomin kan även vara ett sätt för våldsutövare att utöva kontroll, vilket kan leda till problem med försörjningen lång tid efter en separation. Till detta tillkommer kostnader i form av förlorad inkomst vid sjukskrivning, kostnader för sjukvård eller att flytta från sitt hem. Ekonomiskt våld, till exempel omfattande skadegörelse i hemmet som kan uppstå som reaktion på den utsattas vilja att separera, ersätts inte alltid via hemförsäkringen och sakskada täcks i normalfallet inte heller av brottsskadeståndet via Brottsoffermyndigheten vilket kan orsaka stora ekonomiska bekymmer för den utsatta,

särskilt för de med svag ekonomi. Kvinnor som lever med män som utövar våld är inte sällan även ekonomiskt beroende av mannen vilket ytterligare ökar den ekonomiska utsattheten.

Kommitténs förslag omfattar uppdrag till ett antal statliga myndigheter och leder således till vissa kostnadsökningar för staten. Kommittén föreslår bland annat att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till den som utsatts för brott och dennes närstående. I det uppdraget bör ingå att kartlägga hur olika insatser följs upp i dagsläget samt lämna förslag på hur olika insatser bör följas upp framöver samt att ta fram en vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödande arbetet. Genomförandet av uppdraget kommer att kräva resurser av framför allt Socialstyrelsen. Kommunernas, och därmed Göteborgs Stads, insatser i arbetet bedöms som ringa och bör inte få några ekonomiska konsekvenser för staden. Ett tryggare samhälle där brottsoffer får adekvata insatser utifrån behov, bedöms påverka benägenheten att begå brott. Detta bedöms i sin tur påverka samhällets kostnader och ha en positiv effekt för stadens ekonomi i ett längre perspektiv.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Brott är ojämnt fördelat i befolkningen, vissa grupper löper större risk att utsättas för brott. Boende i socioekonomiskt utsatta områden drabbas både direkt och indirekt av brottslighet i större utsträckning än personer som bor i mer resursstarka områden. Unga pojkar/män är särskilt utsatta för våldsbrott medan unga flickor/kvinnor är särskilt utsatta för sexualbrott och för våld av en partner. Hbtqi-ungdomar och unga med svaga ekonomiska resurser är också grupper som är särskilt utsatta för brott. Även utländsk bakgrund påverkar risken att utsättas för brott och det är framför allt gruppen svenskfödda personer med två utrikesfödda föräldrar som uppvisar högre nivåer av utsatthet. Äldre personer med liten vana av internetmiljön är särskilt utsatta för bedrägeribrott av olika slag. Hemlösa, personer i missbruk, personer i prostitution eller som utsatts för människohandel samt flyktingar lever i en utsatt position som också kan medföra svårigheter att söka samhällets stöd vid brottsutsatthet.

Brott kan få praktiska, hälsomässiga och ekonomiska konsekvenser. Behov som uppstår efter brottsutsatthet kan handla om behov av stödsamtal, kris- eller traumabehandling, ekonomisk kompensation, ökad omsorg och tillitsskapande, skydd och säkerhetsinsatser samt vårdande insatser inom hälso- och sjukvården eller psykiatri, beroende på typ av brott, frekvens och konsekvens.

Att drabbas av våldsbrott, i synnerhet när det sker upprepat, kan påverka både den fysiska och psykiska hälsan negativt. Att ha blivit utsatt för sexuellt våld i barndomen eller som vuxen samt för fysiskt och psykiskt våld ökar risken för både fysisk och psykisk ohälsa. Det finns flera grupper som, när de utsätts för brott, riskerar att drabbas av mer omfattande negativa konsekvenser än andra. Personer som står i beroendeställning till förövaren, som personer med funktionsnedsättning, eller som har en nära relation till förövaren, personer som utsätts för hatbrott samt barn riskerar att drabbas av påtagliga konsekvenser av sin utsatthet. Hatbrott ger allvarliga konsekvenser för de enskilda

individer som drabbas, men också för de grupper i samhället som är måltavla för hatet och som kan uppleva diskriminering, stigmatisering, rädsla och oro utan att blivit direkt utsatta för brott.

Barn som utsätts för eller bevittnar våld i hemmet är särskilt sårbara. Överlappningen mellan att som barn bevittna våld och att själv utsättas för våld är mycket stor. Båda formerna av utsatthet har mycket allvarliga konsekvenser, såväl akut som på kort och lång sikt. Barns hjärnor är särskilt sårbara för upplevelser av våld som riskerar att skada hjärnan och dess utveckling. Våldet får även långsiktiga negativa följder för barns psykiska och fysiska hälsa. Barn som upplevt våld i hemmet riskerar i högre grad än andra barn att utsättas senare i livet, eller att utsätta andra för våld.

Om våldet sker inom ramen för en hederskontext blir utsattheten mycket omfattande. Våld och kontroll sker ofta upprepat under lång tid av familj och släkt och legitimeras av ett större kollektiv. Den utsatta kan ha svårt att hitta trygga kontakter utanför familjen att söka stöd och skydd, vilket ytterligare ökar utsattheten.

Ett effektivt och individanpassat stöd, med särskilt fokus på utsatta och marginaliserade grupper, bedöms kunna få positiva effekter på både kort och lång sikt för såväl personer utsatta för brott som för tryggheten i staden och samhället.

Bilagor

1. Sammanfattning av Justitiedepartementets betänkande Vägar till ett tryggare samhälle
2. Förslag till yttrande över betänkandet

Ärendet

Justitiedepartementet har 2021-12-10 översänt betänkandet Väger till ett tryggare samhälle, på remiss för yttrande senast 2022-04-01. Stadsledningskontoret har erhållit förlängd svarstid till 2022-04-06.

Beskrivning av ärendet

Den 26 mars 2020 beslutade regeringen att inrätta en parlamentarisk trygghetsberedning med uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Beslutet att tillsätta kommittén är en del av regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som presenterades i september 2019. Kommitténs uppdrag är dock bredare än att bara omfatta gängkriminalitet. Uppdraget är bland annat att identifiera kriminalpolitiska utmaningar och samhällets förutsättningar och förmåga att möta dessa.

Ett slutbetänkande ska lämnas i oktober 2024. I föreliggande delbetänkande har kommittén analyserat vilka konsekvenser kriminalitetens utveckling kan få vad gäller vem som blir utsatt för brott samt var och på vilket sätt. Kommittén har även gjort en genomlysning av samhällets ansvar för och arbete med att ge information, stöd och skydd till personer som utsatts för brott. I delbetänkandet görs även en bedömning av i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge brottsoffer relevant stöd och skydd.

Utredningens förslag

Kommittén konstaterar att frågor som rör brottsutsattas rättigheter hanteras på flera olika nivåer i samhället och av många olika aktörer. Att många aktörer utför brottsofferstödande arbete gör området svårnavigerat för både brottsutsatta och för dem som arbetar med dessa frågor. Mot denna bakgrund har kommittén lämnat övergripande förslag som ett led i att på sikt skapa en bättre överblick och ett mer sammanhållet och likvärdigt stöd till brottsutsatta.

Förstärkt uppdrag till Brottsoffermyndigheten

Kommittén föreslår att Brottsoffermyndigheten ges ett förstärkt uppdrag att, i samarbete med andra berörda aktörer, systematiskt sammanställa och tillgängliggöra relevant kunskap på brottsofferområdet. I uppdraget bör ingå att föreslå en modell för regelbunden uppföljning av vilket stöd och bemötande brottsutsatta får från myndigheter och andra aktörer i samhället.

Syftet med uppdraget är att bredda och öka kunskapen om brottsutsattas behov och vilket stöd som efterfrågas för att säkerställa samhällets förmåga att vidta rättssäkra och relevanta åtgärder. Kunskapen behöver även sammanställas, följas upp och spridas på ett systematiskt sätt. Syftet med uppdraget är även att skapa en övergripande bild av stödet som ges av olika aktörer samt hur de rättigheter som lagstiftningen ger brottsoffer under brottsoffer hanteras i praktiken. Genom löpande uppföljning ges en bild av hur samhället lever upp till brottsofferpolitikens mål och vilka förutsättningar som finns för att vidta adekvata och rättssäkra åtgärder.

Kartläggning och utveckling av kommunernas arbete på brottsofferområdet

Kommittén föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till brottsutsatta och dennes

närstående. Utöver att kartlägga den information och de stödinsatser som erbjuds, bör uppdragen innefatta att kartlägga hur olika insatser följs upp i dagsläget samt att lämna förslag på hur olika insatser borde följas upp framöver. Kommittén föreslår också att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, ta fram en utvecklad vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödjande arbetet.

Syftet med uppdraget är att skapa kunskap och systematik om vilka brottsofferstödjande insatser som ges av socialtjänsten inom deras uppdrag att erbjuda det stöd och den hjälp för brottsutsatta och deras anhöriga. Kartläggningen ska även utgöra en grund för en vägledning av vilket stöd brottsutsatta kan förvänta sig oavsett var i landet man befinner sig vilket syftar till ett mer enhetligt brottsofferstöd. Kartläggningen syftar även till att möjliggöra för framtida uppföljande kartläggningar av kommunernas brottsofferstöd.

Polismyndighetens information till brottsutsatta bör utvecklas och bli mer situationsanpassad

Kommittén föreslår att Polismyndigheten bör få i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för olika kategorier av medarbetare vid Polismyndigheten att uppfylla skyldigheten att lämna information till brottsutsatta och som ökar relevansen i den information som ges. Polismyndigheten bör vidare ges i uppdrag att utveckla den skriftliga information som skickas ut vid brottsanmälan i syfte att göra informationen mer relevant och anpassad till den enskilde. I uppdraget bör ingå att överväga behovet av ett verktyg för att bedöma vilket brottsofferstöd som den enskilda individen behöver.

Syftet är att utveckla Polismyndighetens stöd till medarbetare som har i uppdrag att lämna information till brottsutsatta. Myndighetens styrning bör vidare utvecklas för att tydliggöra vilken information som olika medarbetare förväntas ge, på vilket sätt och när. Även den skriftliga informationen som skickas ut till personer som polisanmält ett brott behöver utvecklas och anpassas till den enskilde i större utsträckning.

Påverkan på kommunal verksamhet

Kommittén bedömer att de föreslagna åtgärderna kan antas bidra till minskad brottslighet och ökad trygghet. Förslagen syftar till att öka kunskapen på det brottsofferpolitiska området och att brottsutsatta som vänder sig till polisen ska få adekvat information. Att den som utsatts av brott får rätt information, stöd och skydd kan minska risken för att den brottsutsatte tappar förtroende för såväl rättsväsendet som andra samhällsaktörer. Relevant stöd och skydd till den som utsatts för brott kan också minska risken för upprepad utsatthet för brott och bidra till ökad trygghet.

Kommittén bedömer inte att förslagen har betydelse för det kommunala självstyret eller för den lokala demokratin. Detsamma gäller för sysselsättningen, offentlig service i olika delar av landet och för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags.

Göteborgs Stads arbete med stöd till brottsoffer

Det är stadens fyra geografiska socialnämnder som ansvarar för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver i de fall de utsatts för ett brott eller när en närstående utsatts för brott. Göteborgs Stad har ett särskilt stödcentrum för brottsutsatta vilket organiseras under socialnämnd Centrum.

Stödcentrum för brottsutsatta vänder sig till personer som bor i Göteborg och har blivit utsatt för någon typ av brott eller har en närstående som är brottsutsatt. Stödcentrum

vänder sig även till boende i Göteborg som varit vittne till ett brott. På stödcentrumet kan individer erhålla stöd- och krissamtal för att bearbeta brottshändelsen, stöd och information om rättsprocessen samt stöd i samband med att någon närstående har drabbats av brott.

I förslaget till nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program dnr 0355/20, finns strategier kopplade till stadens arbete med brottsoffer. Göteborgs Stad ska enligt förslaget stärka och utveckla arbetet med stöd till brottsoffer. När det gäller den som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska skyndsamma och samordnade insatser göras. Barn och övriga anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov. Ansvaret ligger på samtliga fyra socialnämnder med geografiskt ansvar men socialnämnd Centrum har samordningsansvaret för strategin.

Stadsledningskontorets bedömning

För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs, utöver ett effektivt brottsbekämpande och förebyggande arbete, även ett rättssäkert stöd och skydd till den som drabbas av brott. Att information, stöd och skydd till brottsutsatta och vittnen fungerar, såväl under rättsprocessen som i övrigt, kan bidra till att minska de negativa konsekvenserna av brottsutsatthet. Det kan också bidra till att ge upprättelse för den som drabbats och öka förtroendet för samhället. Det är i sammanhanget viktigt att den information som lämnas är anpassad till mottagaren och att det stöd och det skydd som erbjuds är relevant. Mot bakgrund av detta bedömer stadsledningskontoret betänkandets förslag som positiva.

Stadsledningskontoret vill framföra att det är viktigt att det i de föreslagna åtgärderna finns en god samverkan mellan berörda myndigheter för att nå målen med uppdragen. Det är också angeläget att kommunerna och civilsamhället, som till stor del ansvarar för stöd till brottsoffer, görs delaktiga i arbetet. För att leva upp till barnkonventionens princip om barnets bästa, bör ett brottsofferstödjande arbete alltid göras ur ett barnrättsperspektiv. Dessutom bör det säkerställas att grupper och individer utsatta för hatbrott inkluderas i arbetet. Viktiga grupper som bör inkluderas är anhöriga till kriminella som också ofta är brottsoffer, samt kriminella själva som i hög grad också utsätts för brott. Utöver detta vill stadsledningskontoret peka på att även vittnen kan utgöra brottsutsatta även om de inte är offer för själva brottet.

Kommitténs förslag att ge Brottsoffermyndigheten ett förstärkt uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap på brottsofferområdet ser stadsledningskontoret positivt på. Den uppföljningsmodell som myndigheten ska ta fram bedöms kunna bidra till ett förbättrat arbete med brottsutsatta. Att löpande följa upp de insatser till brottsoffer är angeläget för att få en bild av i vilken utsträckning samhället omhändertar behoven. Idag är kunskaperna om vilka insatser som är verkningsfulla begränsad.

Mot bakgrund av brottsutsatthetens ojämlika fördelning framstår det som särskilt viktigt att rikta samhällets stöd till de grupper som har störst behov. En kartläggning och analys av vilka som inte nås av samhällets stöd och vilka behov hos de som mottar stöd som inte uppfylls är av vikt för att insatser ska bli effektiva och nå även de allra mest behövande.

Stadsledningskontoret vill i sammanhanget påpeka att det är angeläget att se över systemet för skadestånd till brottsutsatta. I dagsläget innefattar inte systemet alla typer av brott vilket kan innebära att den brottsutsatte inte får ekonomisk täckning för sina

förluster. Det gäller särskilt personer utsatta för våld i nära relation där en del av våldet kan bestå av ekonomiskt och materiellt våld. Detta kan leda till svåra ekonomiska konsekvenser för våldsutsatta med låga inkomster. Stadsledningskontoret bedömer att frågan bör omhändertas inom ramen för uppdraget till Brottsoffermyndigheten.

Betänkandets förslag att ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till den som utsatts för brott och dennes närstående, bedöms som positivt av stadsledningskontoret. Kommunernas socialtjänster har en central roll i det brottsofferstödjande arbetet. Stadsledningskontoret instämmer i att det är angeläget med en samlad kunskap om vilket stöd och skydd som kommunerna erbjuder den som utsatts för brott och närstående till brottsutsatta. Det är viktigt att stödet är tillgängligt för alla som har behov av det, även för grupper som idag sällan nås. Kommittén föreslår också att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödjande arbetet. Stadsledningskontoret ser positivt på det uppdraget och vill påpeka att det är angeläget att vägledningen inkluderar det uppsökande arbetet.

Stadsledningskontoret bedömer även kommitténs förslag att Polismyndigheten får i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för dem att lämna relevant information till brottsutsatta, som positivt och viktigt. Stadsledningskontoret vill påpeka att det också är angeläget att säkerställa att informationen är uppfattad av mottagaren. Det kan vara nödvändigt att information ges vid mer än ett tillfälle eftersom det är vanligt att brottsutsatta inte är mottagliga för information i det akuta skedet. Det är också önskvärt att Polismyndigheten kompletterar den generella informationen med lokalt anpassad information om vilket stöd som finns i kommunen.

Stadsledningskontoret ser också positivt på betänkandets förslag att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att förmedla uppgifter om brottsutsatta. Förbättrade förutsättningar att nå brottsutsatta i Göteborg skulle underlätta för stadens brottsofferverksamhet.

Slutligen bedömer stadsledningskontoret att betänkandets förslag stärker det pågående arbetet med stöd till brottsoffer i Göteborgs Stad.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och Utredning

Stadsdirektör

NCK	Nationellt centrum för kvinnofrid
NTU	Nationella trygghetsundersökningen
PKC	Polismyndighetens kontaktcenter
RAR	Rationell anmälningsrutin
RAV	Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade
RFSL	Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter
RPS	Rikspolisstyrelsen
Roks	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
SCB	Statistiska centralbyrån
SKR	Sveriges kommuner och regioner
SUB	Skolundersökningen om brott
TRIS	Tjejers rätt i samhället
ULF/SILC	Undersökningar av levnadsförhållanden
VOCIARE	Victims of Crime Implementation Analysis of Rights in Europe

Sammanfattning

Uppdraget¹

Kommitténs uppdrag är i korthet att

- identifiera kriminalpolitiska utmaningar
- analysera och bedöma rättsväsendets och andra aktörers förmåga att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som det brottsbekämpande området
- bedöma i viken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge stöd och skydd till brottsutsatta
- överväga på vilket sätt forskning och innovation i högre grad kan knytas till det praktiska arbetet med att förebygga och utreda brott
- bedöma övergripande frågor om kompetensbehov hos Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter.

Kommitténs uppdrag att lämna förslag till en inriktning för en modern sammanhållen straffrätt som ska bidra till att uppnå de kriminalpolitiska målen har utgått.

Kommitténs arbete och utgångspunkter

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Beslutet att tillsätta kommittén är en del av regeringens 34-punktsprogram mot gäng-

---

¹ Kommittédirektiven framgår i sin helhet i bilaga 1–3.

kriminalitet som presenterades i september 2019. Kommitténs uppdrag är dock bredare än att bara omfatta gängkriminaliteten. Kommittén ska lämna årliga delredovisningar under 2021–2023. Ett slutbetänkande ska lämnas i oktober 2024.

Trygghetsberedningens kansli har i oktober 2020 publicerat rapporten *Coronapandemin, brottsligheten och rättsväsendets myndigheter*.

Kommittén har genom dialog med experter (forskare samt representanter för myndigheter och civilsamhället) tagit del av erfarenheter och kunskap om olika kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför.

En av de mest uppmärksammade kriminalpolitiska utmaningarna just nu är uppgörelser mellan kriminella gäng och nätverk med skjutningar och sprängningar som följd. Utifrån kommitténs uppdrag finns skäl att identifiera även andra problem och utmaningar som finns inom det kriminalpolitiska området i dagsläget samt att göra en bedömning av vilka utmaningar som kan uppstå på längre sikt givet förändringar i samhället i stort.

I volym 1, behandlas de kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför i dag och under kommande år. Delbetänkandet innehåller underlag för framtida diskussioner om åtgärder och samhällets förmåga att hantera brottslighet och otrygghet. Kommittén avser att i kommande delbetänkanden lämna förslag på hur identifierade kriminalpolitiska utmaningar kan mötas.

Kriminalpolitiska utmaningar

Kommittén har identifierat en rad olika kriminalpolitiska utmaningar, från specifika brottstyper till bredare samhällsutvecklingar. Nedan följer en redogörelse för dessa utmaningar.

Behovet av en långsiktig kriminalpolitik

I kommitténs dialoger med experter lyfts behovet av en långsiktig kriminalpolitik utifrån flera olika aspekter. Det beskrivs som viktigt att

- uppnå bred och långsiktig förankring på alla nivåer, från rikspolitiken till de lokala aktörerna, om vilka problem och åtgärder som ska prioriteras
- identifiera och arbeta med vissa fokusområden på lång sikt vid sidan av nya frågor och kriminalpolitiska problem som kan uppkomma
- det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet hos aktörer utanför rättsväsendet (exempelvis kommuner och regioner) är strukturerat, långsiktigt och står i proportion till såväl verksamheternas resurser som de lokala problem som finns
- det långsiktiga arbetet planeras och har ett brett angreppssätt som inbegriper flera politikområden för att skapa möjligheter för långsiktiga effekter på både samhälls- och individnivå. Samverkan mellan myndigheter, regioner och andra aktörer är en central del av detta arbete
- det finns förutsättningar för en långsiktig kriminalpolitik genom långsiktig finansiering och kompetensförsörjning hos berörda aktörer. Såväl rättssystemet som andra samhällssystem behöver vara moderna och flexibla för att kunna anpassas till nya behov.

En brett förankrad kriminalpolitik

Kriminalpolitiken ska vara brett förankrad i bemärkelsen att den är relevant för hela landet och för olika grupper i samhället. En viktig aspekt av en brett förankrad kriminalpolitik är att förtroendet för rättsväsendet upprätthålls i hela samhället. Ett högt förtroende för rättsväsendet påverkar benägenheten att anmäla brott och att vittna. Det är därför angeläget att öka förtroendet hos de grupper som enligt undersökningar rapporterar ett lägre förtroende. Vad som utgör kriminalpolitiska utmaningar kan också skilja sig mellan olika delar av landet. Det är därför också angeläget att hitta en balans mellan en nationellt hållbar kriminalpolitik och prioriteringar och åtgärder utifrån en lokal problembild.

Fortsatt internationalisering av samhället och brottsligheten

Samarbetet mellan människor och verksamheter över nationsgränserna har ökat. Att även brottsligheten alltmer rör sig över nationsgränser är en kriminalpolitisk utmaning. Personer kan t.ex. resa till Sverige i syfte att begå brott, svenska medborgare kan begå brott utomlands, och brott som utförs i andra länder kan drabba många personer i Sverige. Den gränsöverskridande brottsligheten innefattar bl.a. bedrägeribrott, narkotika- och vapensmuggling, människohandel, sexuella övergrepp mot barn och ekonomisk brottslighet.

Fortsatt digitalisering av samhället och brottsligheten

Digitaliseringen är en bred samhällstrend som påverkar brottslighetens karaktär och som ställer nya krav på rättsväsendets förmåga. Genom internet kan stora mängder brott begås mot många människor vid ett enskilt tillfälle. Den digitala världen är också svårare att övervaka och kontrollera. Utredningar av komplicerad it-relaterad brottslighet genererar ofta stora mängder information som kräver omfattande resurser i den brottsutredande fasen.

Bedrägerier är en typ av brottslighet som ökat i både omfång och komplexitet till följd av utvecklingen. Vidare är internet en arena för hat, hot och kränkningar. Vid bedrägerier är äldre en sårbar grupp som kan utnyttjas, och ifråga om hot och kränkningar över internet är kvinnor och unga personer överrepresenterade bland brottsutsatta. Digitaliseringen medför också en ökad risk för att myndighetsrepresentanter, förtroendevalda och journalister utsätts för hat och hot, men även att åsiktspolarisering och radikalisering underlättas.

Den it-relaterade brottsligheten skapar behov av kompetensutveckling hos de brottsutredande myndigheterna.

Omfattande utmaningar i socialt utsatta områden

I bostadsområden med stora sociala och ekonomiska utmaningar finns ofta en mångbottnad problembild. Det kan t.ex. handla om boende- och skolsegregation och brist på gemenskap mellan grupper. Brottslighet och otrygghet är ofta ett större och mer synligt problem i socialt utsatta områden. Våld och oroligheter i det offentliga rummet

har en påverkan på stora grupper av de boende, och stöldrisk, hot och påtryckningar kan också drabba företagares vilja att etablera, utveckla, eller fortsätta driva verksamhet i närområdet.

Närvaron av kriminella nätverk påverkar på olika sätt, t.ex. bedrivs öppen narkotikahandel och skjutvapenvåld och andra våldsuttryck förekommer i dessa områden. Detta påverkar de boende och det finns en risk att ungdomar, särskilt unga män, kommer i kontakt med kriminella miljöer och dras in i kriminalitet. En hög andel av skjutvapenvåldet kan kopplas till konflikter i kriminella miljöer. Nivån av dödligt skjutvapenvåld har ökat i Sverige under 2010-talet, och utvecklingen skiljer sig från den i andra europeiska länder.

En utmaning vid både kartläggning och bekämpning av nätverksbaserad brottslighet är den tystnadskultur som präglar de kriminella nätverken och som även kan finnas bland boende i socialt utsatta områden.

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor är en stor kriminalpolitisk utmaning. Sexualbrott och våld i nära relation leder ofta till allvarliga hälsoeffekter. De kvinnor som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld uppgår att de har ett sämre fysiskt och psykiskt mående än befolkningen generellt. Sexualbrott påverkar kvinnors livsvillkor överlag och orsakar mycket rädsla. Arbetsplatser, skolan och hemmamiljöer är platser där många av sexualbrotten begås.

Sexualbrott utgör allvarliga kränkningar av brottsoffrets integritet och påverkar livsvillkoren för den som utsatts. Anmälningar av sexualbrott har ökat de senaste åren, både avseende våldtäkt och sexuellt ofredande. Det är därför angeläget att rättsväsendet fortsätter att utveckla förmågan att hantera olika former av sexualbrott.

Det är vanligare att kvinnor utsatts för sexualbrott och våld i nära relationer än män. I nästan samtliga fall av dödligt våld i nära relation är offret en kvinna. En del av det våld och förtryck som utövas mellan närstående är hedersrelaterat. Det finns också viss brottslighet som inte getts lika mycket uppmärksamhet, t.ex. våld i parrelationer bland unga och bland äldre samt parrelationer där det förekommer missbruk. Det är viktigt att öka kunskapen om våld i olika typer av nära relationer för att stärka samhällets förmåga att förebygga våldet.

Barns och ungas brottsutsatthet och delaktighet i brott

Kommittén har identifierat utmaningar kopplade till barn och ungas brottslighet och utsatthet. Utmaningarna handlar dels om att förebygga att unga börjar begå brott och rekryteras till kriminella miljöer, dels om att förebygga att de utsätts för brott. I fråga om ungas brottslighet syns det öknings vid vissa allvarliga brottstyper under 2010-talet. Exempelvis ökar antalet unga som misstänks för mord och dråp, brott mot narkotikastrafflagen, rån, våldtäkt och brott mot vapenlagen. Samtidigt är den generella trenden att antalet unga som begår brott minskar och denna minskning blir tydlig sett ur ett längre tidsperspektiv.

När det gäller ungas brottsutsatthet sker ofta brotten på skolan, på internet och i hemmet. En stor andel av de hot och trakasserier som unga utsätts för sker på internet och den digitala miljön kan underlätta för vuxna personer som vill komma i kontakt med barn i sexuella syften. Det är också tydligt att barn och unga som utsätts för våld eller andra övergrepp i sin hemmiljö är särskilt utsatta och ofta har ett stort vårdbehov.

Ekonomisk och organiserad brottslighet riktad mot välfärdssystemet

Kommittén har identifierat ekonomisk och organiserad brottslighet där välfärdssystemen utnyttjas på felaktiga grunder som en kriminalpolitisk utmaning. Dessa brott kan se mycket olika ut, från att en person på felaktiga grunder får bidrag från utbetalande myndigheter till organiserade och systematiska bedrägerier som genomförs med hjälp av företag under flera års tid.

Då dessa brott i huvudsak upptäcks genom myndigheternas kontrollarbete kräver denna utmaning en samordning och ett informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att effektivt kontrollera utbetalningar från de välfärdsstatliga transfereringssystemen. Berörda myndigheter behöver också ha rutiner och system som försvårar att brotten begås.

Narkotikabrottsligheten

Narkotikarelaterad brottslighet är en alltjämt pågående kriminalpolitisk utmaning. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning spår en ökning av narkotikabruket och pekar på behovet av en effektiv vård. Frågan rör även Kriminalvårdens klientel, där andelen som har en missbruksproblematik är hög. Andelen av dem som dömts för narkotikabrott som återfaller i samma brott är också hög, men har minskat över tid. Missbruk av narkotika ökar även risken att utsättas för brott.

Ur ett internationellt perspektiv är nivån av narkotikarelaterade dödsfall hög i Sverige, men den har sjunkit på senare år. Vidare är narkotikahandel ett stort problem i utsatta områden, där den utgör en stor inkomstkälla för organiserad brottslighet och kan medföra våldsamma konflikter mellan kriminella grupper.

Förändringar i extremistmiljöerna

En kriminalpolitisk utmaning är förändringar i extremistmiljöer. Enligt Säkerhetspolisen har det skett en tillväxt på senare år avseende våldsbejakande islamism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande vänsterextremism. Den våldsbejakande högerextremistiska ideologin attraherar fler än tidigare och attentatshotet från denna miljö är på samma nivå som hotet från den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

Utvecklingen har påverkats av att organisationer kopplade till dessa miljöer tar del av offentliga medel. De våldsbejakande extremistiska grupperna har också främjats av digitaliseringen genom att man mer effektivt än tidigare kan sprida idéer och rekrytera följare på internet.

Brottslighetens utveckling och riskfaktorer för brott

Kommitténs uppdrag innefattar att redovisa en översiktlig bedömning av kriminalitetens utveckling mot bakgrund av tillgänglig forskning. Kommittén har därför beskrivit brottslighetens struktur och utveckling under perioden 2010–2020 med hjälp av kriminalstatistik och trygghetsundersökningar. Dessa källor ger en bild av brottslighetens utveckling och hur vanliga olika brott är.

Sammanfattning

Uppdraget¹

Enligt kommitténs direktiv ska ett brottsofferperspektiv genomgående beaktas i analyser av kriminalpolitiska utmaningar och i arbetet med att identifiera behov av åtgärder. Kommittén ska

- utifrån kommitténs bedömning av kriminalitetens utveckling i den första delen av uppdraget analysera vilka konsekvenser utvecklingen kan få vad gäller vem som blir utsatt för brott, var och på vilket sätt
- bedöma i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge relevant stöd och skydd.

Kommitténs utgångspunkter och förslagen i korthet

I den första volymen av delbetänkandet beskrivs brottlighetens struktur och utveckling över tid, och i dessa redogörelser belyses även utsattheten för brott i olika grupper i samhället. I denna andra volym har kommittén gjort en genomlysning av samhällets ansvar för och arbete med att ge information, stöd och skydd till personer som utsatts för brott. Redovisningen berör även frågor om samhällets stöd till och skydd av vittnen. Frågor som rör brottsutsattas rättigheter hanteras på flera olika nivåer i samhället och av många olika aktörer. Att många aktörer utför brottsofferstödande arbete gör området svårnavigerat för både brottsutsatta och för dem som arbetar med dessa frågor. Mot denna bakgrund har kommittén lämnat övergripande förslag som ett led i att på sikt skapa en bättre överblick och ett mer sammanhållet och likvärdigt stöd till brottsutsatta.

Kommittén lämnar följande förslag:

---

¹ Kommittédirektiven framgår i sin helhet i bilaga 1–3.

- Brottsoffermyndigheten bör ges ett förstärkt uppdrag att, i samråd med andra berörda aktörer, systematiskt sammanställa och tillgängliggöra relevant kunskap på brottsofferområdet.
- Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till den som utsatts för brott och dennes närstående. Socialstyrelsen bör också ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, ta fram en utvecklad vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödjande arbetet.
- Polismyndigheten bör ges i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för medarbetare vid Polismyndigheten att uppfylla skyldigheten att lämna information till brottsutsatta. Vidare bör Polismyndigheten ges i uppdrag att utveckla den skriftliga information som skickas ut vid brottsanmälan i syfte att göra informationen mer relevant och anpassad till den enskilde. Slutligen föreslår kommittén att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att, med iakttagande av kraven på saklighet och opartiskhet, förmedla uppgifter om brottsutsatta.

Samhällets stöd och skydd till brottsutsatta – i och utanför rättsprocessen

Att bli utsatt för brott kan leda till olika negativa konsekvenser och ibland kan man som utsatt, eller som närstående, ha behov av stöd eller skydd från samhället. I detta delbetänkande görs en genomlysning av olika aktörers ansvar och arbete på brottsofferområdet. I delbetänkandet beskrivs det ansvar som kommunernas socialnämnder har för dem som vistas i kommunen. I detta ansvar ingår även att vid behov ge stöd till dem som utsatts för brott. Vidare beskrivs hälso- och sjukvårdens roll i att uppmärksamma och behandla konsekvenserna av brottsutsatthet, den myndighetssamverkan som bedrivs för att upptäcka våldsutövning och det brottsofferstödjande arbete som utövas av organisationer i civilsamhället.

Brottsutsatta kan även ha rätt till ekonomisk ersättning, och i delbetänkandet redogörs för olika ersättningsformer: skadestånd, försäkringsersättning och brottsskadeersättning. Delbetänkandet beskriver även Polismyndighetens brottsofferarbete, t.ex. när det gäller att infor-

mera brottsutsatta om möjligheten till stöd vid anmälan av brott. Vidare beskrivs Polismyndighetens ansvar för att göra riskbedömningar och tillhandahålla tekniskt skydd för att förhindra upprepad utsatthet. Andra former av skyddande insatser som samhället tillhandahåller, och som beskrivs i delbetänkandet, är kontaktförbud och skyddat boende.

I delbetänkandet beskrivs också samhällets arbete för att tillgodose brottsutsattas rättigheter under rättsprocessen. Inledningsvis redogörs för resultat från den Nationella trygghetsundersökningen om brottsutsattas erfarenheter av rättsväsendet. Frågor om information, delaktighet och bemötande under rättsprocessen tas därefter upp samt barns särskilda behov i rättsprocessen.

Härutöver redogörs även för det arbete som syftar till att ge stöd och skydd till vittnen. Här beskrivs t.ex. det arbete som Brottsoffermyndigheten bedriver tillsammans med Domstolsverket för att det ska finnas vittnesstöd vid alla tingsrätter och hovrätter i landet. Vidare beskrivs den vittnesstödande verksamheten som Brottsofferjouren Sverige bedriver. Domstolsverkets arbete med säkerhet och trygghet i domstolarna samt Polismyndighetens och Kriminalvårdens arbete med vittnesskydd är andra frågor som behandlas i denna volym.

Utredningens överväganden och förslag

För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs, utöver ett effektivt brottsbekämpande och förebyggande arbete, även ett rättssäkert stöd och skydd till den som drabbas av brott. Att information, stöd och skydd till brottsutsatta och vittnen fungerar, såväl under rättsprocessen som i övrigt, kan bidra till att minska de negativa konsekvenserna av brottsutsatthet. Det kan också bidra till att ge upprättelse för den som drabbats och öka förtroendet för samhället. Det är i sammanhanget viktigt att den information som lämnas är anpassad till mottagaren och att det stöd och det skydd som erbjuds är relevant.

Kriminalitetens utveckling de närmaste åren kommer att påverka vem som blir utsatt för brott och på vilket sätt. De kriminalpolitiska utmaningar som kommittén har identifierat, och som beskrivs i volym 1, är därför relevanta även för utvecklingen av det brottsofferstödande arbetet.

Kommittén har diskuterat flera olika områden där det finns utvecklingsbehov och där det pågår arbete i utredningar eller i Regeringskansliet. I sitt fortsatta arbete avser kommittén att noga följa utvecklingen på dessa områden. Brottsofferperspektivet kommer att vara en integrerad del i kommitténs fortsatta arbete. I detta delbetänkande, volym två, har kommittén riktat in sig på övergripande frågor i syfte att bidra till en kunskapsbaserad brottsofferpolitik som är hållbar över tid. Nedan följer en redogörelse av förslagen.

Förstärkt uppdrag till Brottsoffermyndigheten

Kommittén föreslår att Brottsoffermyndigheten ges ett förstärkt uppdrag att, i samarbete med andra berörda aktörer, systematiskt sammanställa och tillgängliggöra relevant kunskap på brottsofferområdet. I uppdraget bör ingå att föreslå en modell för regelbunden uppföljning av vilket stöd och bemötande brottsutsatta får från myndigheter och andra aktörer i samhället.

Brottsofferpolitiken bör vara grundad i kunskap om brottsutsattas behov och om de insatser som samhället tillhandahåller. Brottsoffermyndigheten är expert- och kunskapsmyndighet på brottsofferområdet och arbetar för att främja brottsutsattas rättigheter samt uppmärksamma deras behov och intressen. Utöver Brottsoffermyndigheten finns flera andra myndigheter som tar fram kunskap på brottsofferområdet. Kommittén bedömer dock att kunskapen om brottsutsattas behov och vilket stöd som efterfrågas behöver öka och breddas t.ex. till att omfatta fler brottsoffergrupper. Kunskapen behöver även sammanställas, följas upp och spridas på ett systematiskt sätt. En gedigen kunskapsgrund bäddar för en god kompetensutveckling inom berörda myndigheter.

Det finns flera bestämmelser som på olika sätt syftar till att stödja och skydda brottsutsatta och vittnen. Det gäller även ekonomisk kompensation för den som drabbats. Ansvar är fördelat på flera olika aktörer. Många verksamheter ger också uppskattat och värdefullt stöd till personer som utsatts för brott och stöd under rättsprocessen. Kommittén kan dock konstatera att det är svårt att få en övergripande bild av hur de rättigheter som lagstiftningen uppställer för brottsoffer hanteras i praktiken. Det arbete som bedrivs följs inte alltid upp på ett systematiskt sätt, vare sig på nationell, regional eller lokal nivå.

För att ta ställning till om samhället har förmåga att ge stöd och skydd till brottsutsatta behövs kunskap om vilka stöd- och skyddsbehov som olika grupper av brottsutsatta har. Att löpande följa upp de insatser som brottsutsatta får är viktigt för att få en bild av i vilken utsträckning samhället lever upp till de mål som satts upp. Samhällets aktörer måste ha förutsättningar att vidta relevanta och rättssäkra åtgärder som anpassas till den kunskap och de behov som identifieras.

Kartläggning och utveckling av kommunernas arbete på brottsofferområdet

Kommittén föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till brottsutsatta och dennes närstående. Utöver att kartlägga den information och de stödinsatser som erbjuds, bör uppdraget innefatta att kartlägga hur olika insatser följs upp i dagsläget samt att lämna förslag på hur olika insatser borde följas upp framöver. Kommittén föreslår också att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med berörda aktörer, ta fram en utvecklad vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödande arbetet. Vägledningen bör ta sin utgångspunkt i den ovan föreslagna kartläggningen av kommunernas brottsofferstödande arbete.

Kommunernas socialnämnder ansvarar för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver i de fall de utsatts för ett brott eller när en närstående utsatts för brott. För att veta i vilken mån kommunernas socialnämnder lever upp till sitt ansvar krävs, i ett första steg, samlad kunskap om vilket stöd och skydd som kommunerna erbjuder den som utsatts för brott och dennes närstående. I dag saknas övergripande och systematisk kunskap om vilka brottsofferstödande insatser som ges av socialtjänsten och hur ofta olika insatser ges. Vägledningen för kommunerna i det brottsofferstödande arbetet behöver också utvecklas och uppdateras. Vägledningen kan sedan utgöra grund för framtida uppföljande kartläggningar av kommunernas brottsofferstöd.

Även om det brottsofferstödande arbetet behöver anpassas till lokala problembilder och förutsättningar, bör samhället kunna erbjuda brottsutsatta stöd oavsett var i landet man befinner sig. Kommittén bedömer att ett förbättrat brottsofferstödande arbete från socialtjän-

ten är ett första steg i att utveckla ett mer koordinerat och sammanhållande brottsofferstöd i samhället i stort.

Genom att arbeta fram olika former av verksamhetsstöd skulle kommunernas brottsofferstödande arbete kunna bli mer likvärdigt och mer tillgängligt för olika grupper i befolkningen. För att skapa förutsättningar för ett kunskapsbaserat och mer enhetligt brottsofferstöd i landet bör de insatser som erbjuds av socialtjänsten även dokumenteras och följas upp.

Polismyndighetens information till brottsutsatta bör utvecklas och bli mer situationsanpassad

Kommittén föreslår att Polismyndigheten ges i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för medarbetare vid Polismyndigheten att uppfylla skyldigheten att lämna relevant information till brottsutsatta. Härutöver föreslår kommittén att Polismyndigheten ges i uppdrag att utveckla den skriftliga information som skickas ut vid brottsanmälan i syfte att göra informationen mer relevant och anpassad till den enskilde. I uppdraget bör ingå att överväga behovet av ett verktyg för att bedöma vilket brottsofferstöd som den enskilda individen behöver. Ett sådant utvecklingsarbete bör ske i samråd med bl.a. Brottsoffermyndigheten och andra relevanta aktörer på området. Slutligen föreslår kommittén att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att, med iakttagande av kraven på saklighet och opartiskhet, förmedla uppgifter om brottsutsatta. En sådan utredning bör även omfatta frågor om sekretess och skydd av personuppgifter vid digital förmedling av kontaktuppgifter.

Polismyndigheten har en avgörande roll i att säkerställa att brottsutsatta får den information de har rätt till vid en polisanmälan och under förundersökningen. Av Riksrevisionens granskning av effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta framgår att myndighetens ambition att ge information både muntligen och skriftligen inte uppnås fullt ut. Detta indikerar, menar Riksrevisionen, att både styrningen och stödet till medarbetare behöver utvecklas på detta område. Studier har också uppmärksammat att brottsutsatta önskar mer information, samt att informationen ska vara anpassad till olika ärenden.

Ett stort antal medarbetare på olika tjänster inom Polismyndigheten kommer i kontakt med brottsutsatta och har därmed ett informationsansvar, vilket i sig utgör en utmaning för att säkerställa kvaliteten i informationsarbetet till brottsutsatta. Kommittén bedömer att det finns ett behov av att utveckla Polismyndighetens stöd till de medarbetare som har i uppgift att lämna information till brottsutsatta. Vidare bör myndighetens styrning utvecklas för att tydliggöra vilken information som olika medarbetare förväntas ge, på vilket sätt och när. Den skriftliga informationen som skickas ut till personer som polisanmält ett brott behöver utvecklas och anpassas till den enskilde i större utsträckning. Faktorer som kan vara relevanta att beakta är brotts- typ, ålder och var i landet personen i fråga bor.

Polismyndighetens ansvar att informera om vilket stöd som finns att tillgå för brottsutsatta är reglerat i förundersökningskungörelsen, men motsvarande reglering finns inte avseende ansvar att förmedla kontakten till olika stödverksamheter. Detta är däremot ett arbete som Polismyndigheten i viss utsträckning ändå genomför. Kommittén bedömer att det finns ett behov av att underlätta det arbete som i dag görs av Polismyndigheten med att förmedla brottsutsattas kontaktuppgifter i syfte att ge tillgång till stödinsatser. På så sätt ökas också förutsättningarna för att fler brottsutsatta ska få situationsanpassad information om stöd.

ju.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
Ju.krim@regeringskansliet.se
Diarienummer u2021/03715

Yttrande över betänkandet Väger till ett tryggare samhälle

För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs, utöver ett effektivt brottsbekämpande och förebyggande arbete, även ett rättssäkert stöd och skydd till den som drabbas av brott. Att information, stöd och skydd till brottsutsatta och vittnen fungerar, såväl under rättsprocessen som i övrigt, kan bidra till att minska de negativa konsekvenserna av brottsutsatthet. Det kan också bidra till att ge upprättelse för den som drabbats och öka förtroendet för samhället. Det är i sammanhanget viktigt att den information som lämnas är anpassad till mottagaren och att det stöd och det skydd som erbjuds är relevant. Mot bakgrund av detta bedömer Göteborgs Stad betänkandets förslag som positiva.

Göteborgs Stad vill framföra att det är viktigt att det i de föreslagna åtgärderna finns en god samverkan mellan berörda myndigheter för att nå målen med uppdragen. Det är också angeläget att kommunerna och civilsamhället, som till stor del ansvarar för stöd till brottsoffer, görs delaktiga i arbetet. För att leva upp till barnkonventionens princip om barnets bästa, bör ett brottsofferstödjande arbete alltid göras ur ett barnrättsperspektiv. Dessutom bör det säkerställas att grupper och individer utsatta för hatbrott inkluderas i arbetet. Ytterligare viktiga grupper som bör inkluderas i åtgärderna är anhöriga till kriminella som också ofta är brottsoffer, samt kriminella själva som i hög grad också utsätts för brott. Utöver detta vill Göteborgs Stad peka på att även vittnen kan utgöra brottsutsatta även om de inte är offer för själva brottet.

Kommitténs förslag att ge Brottsoffermyndigheten ett förstärkt uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap på brottsofferområdet ser Göteborgs Stad positivt på. Att löpande följa upp de insatser till brottsoffer är angeläget för att få en bild av i vilken utsträckning samhället omhändertar behoven.

Mot bakgrund av brottsutsatthetens ojämlika fördelning framstår det som särskilt viktigt att rikta samhällets stöd till de grupper som har störst behov. En kartläggning och analys av vilka som inte nås av samhällets stöd och vilka behov hos de som mottar stöd som inte uppfylls är av vikt för att insatser ska bli effektiva och nå även de allra mest behövande.

Göteborgs Stad vill i sammanhanget påpeka att det är angeläget att se över systemet för skadestånd till brottsutsatta. I dagsläget innefattar inte systemet alla typer av brott vilket kan innebära att den brottsutsatte inte får ekonomisk täckning för sina förluster. Det gäller särskilt personer utsatta för våld i nära relation där en del av våldet kan bestå av ekonomiskt och materiellt våld. Detta kan leda till svåra ekonomiska konsekvenser för våldsutsatta med låga inkomster. Göteborgs Stad bedömer att frågan bör omhändertas inom ramen för uppdraget till Brottsoffermyndigheten.

Betänkandets förslag att ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda stöd och hjälp till den som utsatts för brott och dennes närstående, bedöms som positivt av Göteborgs Stad. Göteborgs Stad instämmer i att det är angeläget med en samlad kunskap om vilket stöd och skydd som kommunerna erbjuder den som utsatts för brott och närstående till brottsutsatta. Det är viktigt att stödet är tillgängligt för alla som har behov av det, även för grupper som idag sällan nås. Göteborgs Stad ser positivt på uppdraget till Socialstyrelsen att ta fram en vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i det brottsofferstödjande arbete och vill påpeka att det är angeläget att vägledningen inkluderar det uppsökande arbetet.

Göteborgs Stad bedömer även kommitténs förslag att Polismyndigheten får i uppdrag att utveckla ett stöd som underlättar för dem att lämna relevant information till brottsutsatta, som positivt och viktigt. Göteborgs Stad vill påpeka att det också är angeläget att säkerställa att informationen är uppfattad av mottagaren. Det kan vara nödvändigt att information ges vid mer än ett tillfälle eftersom det är vanligt att brottsutsatta inte är mottagliga för information i det akuta skedet. Det är också önskvärt att Polismyndigheten kompletterar den generella informationen med lokalt anpassad information om vilket stöd som finns i kommunen.

Göteborgs Stad ser också positivt på betänkandets förslag att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att förmedla uppgifter om brottsutsatta. Förbättrade förutsättningar att nå brottsutsatta i Göteborg skulle underlätta för stadens brottsofferverksamhet.

För Göteborgs kommunstyrelse